

BEGROTING 2017

Recreatieschap
Stichtse Groenlanden

PROGRAMMABEGROTING 2017

Van de programma's, de producten, de baten en lasten en de balans over het jaar 2017 van het recreatieschap Stichtse Groenlanden.

Opgemaakt door het dagelijks bestuur d.d. 21 maart 2016 en vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur, gehouden op 22 juni 2016.

Namens het dagelijks bestuur,

Dhr. H.J.C. Geerdes, voorzitter.

Mevr. Ir. M. Fleer, secretaris

Inhoudsopgave

<u>A.</u>	<u>Beleidsbegroting</u>	pag.1-23
1.1	<i>Programmaplan 2017</i>	1
1.2	<i>Verkort overzicht exploitatie</i>	7
1.3	<i>Deelnemersbijdragen</i>	8
2.1	<i>Productenbegroting</i>	10
2.2	<i>Paragrafen</i>	15
<u>B.</u>	<u>Financiële begroting</u>	pag.24-28
3.0	<i>Financiële positie</i>	24
3.1	<i>Balans</i>	25
4.1	<i>Overzicht van lasten en baten 2017</i>	27
<u>C.</u>	<u>Meerjarenbegroting</u>	pag.29-30
5.1	<i>Investerings- en financieringsstaat 2016-2020</i>	29
6.1	<i>Meerjarenraming lasten en baten 2016-2020</i>	30
<u>D.</u>	<u>Bijlagen</u>	Pag. 31-33
7.1	<i>Staat van aanschaffingswaarden, afschrijvingen boekwaarden per 31-12-2017</i>	31
7.2	<i>Staat van reserves en voorzieningen</i>	32
7.3	<i>Staat van geldleningen en aflossingen per 31-12-2017</i>	33

1.0 Recreatieschap Stichtse Groenlanden programmaplan 2017

1.1 Inleiding

We besteden met zijn allen een groot deel van onze vrije tijd aan recreatie. Het bieden van goede regionale voorzieningen die goed aansluiten op de vraag van de recreant én mogelijkheden bieden voor de markt, draagt bij aan een vitaal woon- en werkklimaat in de regio. Dit voeren de samenwerkende recreatieschappen in (en om) de provincie Utrecht uit met als missie:

Buiten recreëren binnen handbereik

Daarbij is het van belang om, naast het in stand houden van voorzieningen, ook te investeren in het up-to-date houden van de voorzieningen. Investeren in goed beheer, onderhoud en toezicht maar zeker ook in continue ontwikkeling van het recreatieve product.

Tegelijkertijd vraagt het duurzaam kunnen blijven beheren een betere financiële draagkracht van de recreatieterreinen. Het recreatieschap Stichtse Groenlanden heeft een ontwikkelstrategie opgesteld die is gericht op het duurzaam kunnen beheren en blijven ontwikkelen van recreatievoorzieningen. Ontwikkeling vergt samenwerking, tijd, flexibiliteit en het welslagen is sterk afhankelijk van externe factoren. De wereld is steeds in verandering, de recreatie dus ook. Dat maakt het - zoals overigens elk jaar - lastig om, in het voorjaar van 2016, een begroting voor 2017 op te stellen. In overleg met betrokken wethouders, bestuursleden en ambtelijke contacten zijn voor veel onderwerpen reële aannames geformuleerd in de kadernota. Op basis hiervan is een zo realistisch mogelijke begroting opgesteld.

Het begrotingsjaar 2017 is het derde van de vierjarige budgetperiode. Een budgetperiode houdt in dat over een meerjarige (in dit geval vierjarige) periode de eventuele mee- en tegenvallers worden verrekend over de hele periode in plaats van elk jaar separaat. Mee- en tegenvallers kunnen zo over vier jaar gecompenseerd worden. En zowel deelnemers als uitvoeringsorganisatie hebben vierjarige zekerheid over hun financiële afspraken.

Ontwikkelplan 2015-2018

Met oog op de ambitie om een impuls te geven aan nieuwe recreatieve voorzieningen, en om daarmee een krachtige beweging richting hogere inkomsten (hogere kostendekking) te maken, heeft het algemeen bestuur eind 2014 het Ontwikkelplan vastgesteld. In het Ontwikkelplan wordt een investeringsprogramma gepresenteerd om te zorgen voor enerzijds nieuwe en eigentijdse recreatiemogelijkheden en anderzijds een beter financiële draagkracht per terrein. Met het vaststellen van het Ontwikkelplan heeft het algemeen bestuur ervoor gekozen om de algemene reserve grotendeels in te zetten voor vernieuwing in de recreatie die bijdraagt aan een beter financieel evenwicht; een impuls die zich op termijn terugbetaalt.

Uitgangspunten budgetperiode 2015 – 2018

Aan het begin van de nieuwe budgetperiode heeft het AB uitgangspunten vastgesteld die in principe voor de gehele budgetperiode gelden:

1. Het reguliere beheer vindt sober en doelmatig plaats, op basis van principes van schoon, heel en veilig, en (voor zover te meten) op niveau van een rapportcijfer 6;
2. Groot onderhoud, vervangingsinvesteringen, extern advies etc. vindt sober plaats, slechts als voor recreatief functioneren nodig; de uitgaven worden geïndexeerd conform CPB;
3. De aan RMN af te dragen personeelslasten ontwikkelen zich conform CAO-provincies
4. De deelnemersbijdragen worden geïndexeerd conform CPB;
5. De inwoneraantallen als basis voor de deelnemersbijdragen worden voor 4 jaar gelijk verondersteld ('vastgeklikt');
6. Inkomsten uit nieuwe verhuringen, erfpachten etc. worden pas in de begroting geraamd vanaf het moment dat er overeenkomsten van kracht zijn;
7. Als basis voor inkomsten uit bezoek aan het strandbad Maarsseveen wordt uitgegaan van 80.000 betalende bezoekers.

Bovenstaande uitgangspunten gelden als basisprincipe voor de jaarlijkse begroting. Echter, voor de begrotingen 2015 en 2016 heeft het algemeen bestuur besloten af te wijken van uitgangspunt 4, en de deelnemersbijdragen niet te indexeren. Ook in de begrotingen voor 2013 en 2012 is geen indexering van de deelnemersbijdrage toegepast, nadat in 2011 reeds een structurele verlaging van de deelnemersbijdrage van 5% is doorgevoerd.

Het DB heeft de voorkeur uitgesproken om in de begroting 2017 wederom uit te gaan van niet-indexeren van de deelnemersbijdragen. Dat is een logische lijn in aansluiting op de financiële situatie van gemeenten. Dit betekent, wederom, een bezuiniging van ca € 25.000.

Van de gemeenten IJsselstein, Stichtse Vecht, De Bilt en Nieuwegein is een verzoek ontvangen om de efficiencykorting van 1%, die het rijk aan gemeenten oplegt voor gezamenlijk uitgevoerde taken, ook te verwerken in de begrotingen van samenwerkingsverbanden. Dit verzoek wordt niet overgenomen in de begroting 2017. Binnen het samenwerkingsverband van het recreatieschap wordt al een aantal jaren stevig ingezet op efficiëntie-verbetering en hogere inkomsten uit nieuwe recreatievoorzieningen. De samenwerking op zichzelf, en met de andere recreatieschappen in de provincie, zorgt voor een efficiënte inzet van personeel en materieel. Daarbovenop wordt de laatste jaren gezocht naar uitbreiding van recreatievoorzieningen die tevens zorgt voor verhoging van de inkomsten. Daarbij is opbouw van een revolving fund voorzien, zodat er middelen gevonden kunnen worden voor verdere uitbreiding en inkomstenverhoging in de komende jaren. Dit is gevat in een door het algemeen bestuur vastgesteld Ontwikkelplan en Uitvoeringsprogramma voor 2015 - 2017, waarop het bestuur stevig stuurt.

Sinds 2011 is reeds door een structurele verlaging en het herhaaldelijk niet-indexeren een korting op de deelnemersbijdragen van ca 10% doorgevoerd.

Voor de begroting 2017 worden, naast de uitgangspunten voor de hele budgetperiode, de overige uitgangspunten gehanteerd:

8. De entreprijzen voor het strandbad Maarsseveense Plassen worden, na een aantal jaren op gelijk niveau, verhoogd om aan te sluiten bij algemene prijsontwikkeling. Daarbij wordt gezocht naar handige en hanteerbare tarieven, en nieuwe kaartvormen. De tariefverhoging sluit aan bij de vernieuwing en uitbreiding van de voorzieningen in de afgelopen jaren.
9. De strategie en voorstellen uit het Ontwikkelplan worden in een meerjarenprogramma gevat. In 2015 en 2016 zijn de eerste tranches zoveel mogelijk ingezet, in 2017 wordt de volgende tranche uitgevoerd. Dat betekent een investering van € 100.000. Dit bedrag wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve Ontwikkelplan.
10. De nieuwe (extra) inkomsten die voortvloeien uit de investeringen uit het Ontwikkelplan worden in een revolving fund verzameld, als basis voor nieuwe investeringen in een volgende budgetperiode;
11. Inschatting is dat de evenementenmarkt in 2017 ongeveer gelijk blijft aan voorgaande jaren. Voorzichtigheidshalve ramen we in de begroting 2017 € 90.000 inkomsten uit evenementen.
12. Het te hanteren prijsindexcijfer bedraagt, op basis van de cijfers 2015 en verwachting 2016, voor 2017 1,0%. Ook in de meerjarenramingen wordt met 1,0% prijsindex gerekend.

Meer inkomsten 'uit de markt'

De laatste jaren zijn nieuwe exploitaties tot stand gekomen waardoor de eigen inkomsten zijn versterkt (bijv. restaurant, duikcentrum en sauna Maarsseveen, Down Under Laagraven, forelvisjver Ruigenhoek, uitbreiding Kameryck). De komende jaren wordt gewerkt aan nog meer nieuwe private recreatievoorzieningen. In het eerder genoemde Ontwikkelplan is aangegeven op welke voorzieningen de prioriteit gelegd zal worden, en waar de meeste recreatieve en financiële meerwaarde te verwachten is. Om dergelijke ontwikkelingen van de grond te krijgen, is samenwerking nodig; met collega-beheerders, met grondeigenaren, met gemeenten voor planologische procedures, met waterschap etc. Realisatie van ontwikkeling is veelal afhankelijk van externe factoren, daarom is samenwerking met vele partners essentieel.

Routenetwerken en routebureau

Er wordt stevig ingezet op verbreding en toegankelijk maken van het routenet. Route-gebonden recreatie (wandelen, fietsen, varen) maakt meer dan 50% van de recreatie-activiteiten uit en wordt in de praktijk steeds meer een jaarrond activiteit. In de voorgaande jaren zijn verschillende voorzieningen opgeleverd, waaronder het wandelknooppuntennetwerk Utrecht-West, de optimalisatie van het fietsknooppuntennetwerk en aanleg van een sloepennetwerk. In 2016/2017 wordt het wandelnetwerk uitgebreid naar Noorderpark, Vianen, Vechtstreek (fase B) en Kromme Rijnstreek (fase C). Er is en wordt op deze manier een flinke slag gemaakt in de opbouw van samenhangende routestructuren, dat mogelijk zal uitmonden in de realisatie van een regionaal routebureau.

Bewegingen in samenwerking

Met de liquidatie van twee aangrenzende recreatieschappen en de oprichting van een routebureau komt er stevige beweging in de gezamenlijke organisatie van recreatiebeheer. Dan kan leiden tot voorstelle voor nieuwe deelnemers etc. Inzet van deze bewegingen is om de voorwaarden voor gezamenlijke en efficiënt beheer in stand te laten of zelfs te verbeteren. Inzet is ook om de recreant hier niets van te laten merken.

Geplande ontwikkelingstrajecten met ruimte voor private investeringen

Ingezet wordt op enkele grote ontwikkeltrajecten die in 2016/2017 gereed komen. Geheel in lijn met de opvattingen van het bestuur wordt ernaar gestreefd nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk uit privaat geld te financieren, zowel qua investering als, daarna, het beheer:

- Voor Oortjespad worden nieuwe recreatiemogelijkheden toegevoegd, zgn. Oortjespad-plus. Door een private partij wordt geïnvesteerd in een midgetgolfbaan, een avontuurlijk speelparcours en een pannenkoekenrestaurant. Dit betekent uitbreiding van private exploitatie, met tegelijkertijd afbouw van publieke bijdragen. In de meerjarenraming wordt uitgegaan van vermindering van de lasten vanaf 2018.
- Voor de terreinen langs de Lek bij Houten, 't Waal en de nieuwe Honswijkerplas, wordt ingezet op een nieuw recreatief knooppunt in combinatie met opwaardering van de bestaande voorzieningen. Hierin is zeker ruimte voor één of meer private exploitaties.
- Voor Strijkviertel, Salmsteke en Maarsseveense Plassen lopen initiatieven voor uitbreiding van het recreatieaanbod en (deels) privaat exploiteren van voorzieningen. Dit zijn processen die veel tijd vragen omdat aanpassing van bestemmingsplannen vereist is; de medewerking van gemeenten en andere stakeholders is nog niet vanzelfsprekend. Voor de uitvoering worden middelen uit de "reserve Ontwikkelplan" aangewend.
- Voor Heemstede-noord wordt, na verwerving van de gronden, een recreatieconcept gerealiseerd, hiervoor was in 2011 reeds een ondernemer geselecteerd.
- Ook wordt met de gemeente Woerden bekeken hoe inrichting en exploitatie van de Cattenbroekerplas vorm kan krijgen.

Vervangingsinvesteringen

De op de eigendommen van het schap aangebrachte infrastructuur en de gerealiseerde (recreatieve) voorzieningen worden na afloop van hun technische levensduur, waar van toepassing, vervangen. Ook het voor de uitvoering van de taken van het schap benodigde materieel wordt na afloop van de technische levensduur, indien nodig, vervangen. Voor 2017 wordt aan vervangingsinvesteringen per saldo € 302.000 geraamd.

Het betreft toiletgebouwen en het beheerkantoor van de Maarsseveense plassen voor in totaal € 225.000 en verder vervanging machines, speelvoorzieningen en terreinmeubilair voor per saldo € 77.000.

Evenementen: veel vraag vanuit bezoekers en markt; planologisch lastig

Het dagelijks bestuur heeft afgesproken een ambassadeursrol voor evenementen te willen vervullen. Er is vraag naar festivals en evenementen: zowel vanuit de recreant op zoek naar beleving en een gevarieerd buitenaanbod, als vanuit verenigingen, Rotary-clubs en organisatiebureaus etc.

Veel evenementen zijn een aantrekkelijke aanvulling op het recreatieaanbod: scoutingdagen, boekenbeurzen, culturele festivals, sport- en sponsorlopen, culinaire happenings, maar ook muziek- en dancefestivals trekken een groot publiek en laten mensen op uiteenlopende manieren kennismaken met recreatievoorzieningen en openlucht recreatie. Het toestaan van dergelijke evenementen past goed in een eigentijds en gevarieerd recreatieaanbod, en brengt bovendien interessante huurinkomsten met zich mee. Op basis van een korte verkenning zal de komende tijd gekeken worden hoe het schap gemeenten kan ondersteunen in de onderbouwing van nut en noodzaak en de opzet en invulling van evenementen.

Inschatting is dat in 2017 de evenementenmarkt ongeveer gelijk blijft als in de voorgaande jaren. In de begroting 2017 ramen we € 90.000 inkomsten uit evenementen.

Weerstandsvermogen

In het Ontwikkelplan is voor de aanwending van de algemene reserve een investeringsvoorstel gedaan op basis van een strategie die inzet op nieuwe, kansrijke recreatieve voorzieningen. Naast de totale investeringsimpuls is er een bedrag beschikbaar als weerstandsvermogen.

Het dagelijks bestuur denkt dat er voor het begrotingsjaar 2017 voldoende evenwicht is tussen kansen (in terreinontwikkeling) en risico's (weer, tegenvallers). Voor de periode na 2017 is de verwachting dat de beheerslasten van de nieuw te realiseren voorzieningen gedekt kunnen worden uit positieve ontwikkelingen bij met name Oortjespad en op iets langere termijn bij 't Waal en Heemstede. De extra inkomsten, die worden gerealiseerd bij de Maarsseveense Plassen, Strijkviertel en Salmsteke worden, conform afspraak, toegevoegd aan het revolving fund.

Doorkijk

Om op termijn tot een structureel gezonde begroting te komen, is het zeer gewenst de private sector meer te laten dragen: zowel in inkomsten en voorzieningen als in beheer. Het dagelijks bestuur ziet daar kansen, maar heeft daarbij ook uw steun als deelnemer nodig. Met name de gemeenten hebben de sleutel in handen voor ontwikkelingen op de recreatieterreinen die kunnen zorgen voor nieuwe voorzieningen, nieuwe attracties, nieuwe beleving en meer eigen inkomsten. Nieuwe marktinitiatieven vergroten de aantrekkelijkheid en de kwaliteit van het aanbod en maken tegelijk de begroting van het recreatieschap gezonder. Het dagelijks bestuur vraagt voor de komende jaren daarbij zeer nadrukkelijk om medewerking van de deelnemende gemeenten. Samen maken we de recreatie sterker.

1.2 Exploitatieoverzicht

Op de volgende pagina een verkorte weergave van de exploitatie 2015, 2016 en 2017, zoals deze in het exploitatiehoofdstuk (hoofdstuk 4) volledig wordt weergegeven. Dit is te beschouwen als een samenvatting van de kosten van beheer en overige activiteiten van het recreatieschap.

In het overzicht is weergegeven dat de netto kosten voor 2017 (€ 4.012.000) niet volledig kunnen worden gedekt door eigen inkomsten uit entree, huur, erfpacht, evenementen etc. (€ 856.900), overige inkomsten (waaronder o.a. werk voor derden: Haarrijnse plas, Middelwaard, samen € 226.600), deelnemersbijdragen van gemeenten en provincie (€ 2.483.800) en btw-compensatie (€ 411.000). De begroting sluit met een nadelig saldo van € 34.100. Dit nadelig saldo wordt binnen de budgetperiode gecompenseerd door het gerealiseerde overschot op de rekening 2015.

Omschrijving	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Salarissen, personeelskosten en diensten van derden	€ 1.744.300	€ 1.727.200	€ 1.728.200
Afschrijvingen en rente	€ 563.000	€ 573.600	€ 600.500
Onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.159.300	€ 1.178.400	€ 1.238.700
Overige kosten	€ 406.800	€ 409.500	€ 444.600
Totaal lasten	€ 3.873.400	€ 3.888.700	€ 4.012.000
Omschrijving	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Opbrengsten van eigendommen	€ 790.100	€ 784.400	€ 856.900
Overige inkomsten	€ 217.600	€ 234.100	€ 226.600
Dekkingsmiddelen			
<i>Deelnemersbijdragen</i>	€ 2.479.500	€ 2.482.400	€ 2.483.400
<i>Exploitatie doorschuif BTW.</i>	€ 396.700	€ 394.700	€ 411.000
Totaal dekkingsmiddelen	€ 2.876.200	€ 2.877.100	€ 2.894.400
Totaal baten	€ 3.883.900	€ 3.895.600	€ 3.977.900
Overschot aan dekkingsmiddelen	€ 10.500	€ 6.900	
Tekort aan dekkingsmiddelen			€ 34.100

1.3 Deelnemersbijdragen

Het schap werkt sinds de budgetperiode 2010-2014 met een vaste bijdrage per inwoner voor alle deelnemers, behalve voor de gemeente en de provincie Utrecht. Deze laatste twee betalen in deze budgetperiode op basis van een vaste bijdrage per 1-1-2015. Uit deze vaste bijdrage, die kan worden geïndexeerd, volgt een gerelateerd percentage. De in de huidige berekening opgenomen percentages zullen nog licht afwijken na de definitieve vaststellingen van de inwonersaantallen per gemeente.

De vaste bijdrage per inwoner waar mee wordt gerekend is sinds 2010 bepaald aan de hand van het totale budget dat t.l.v. de deelnemers komt, na aftrek van de bijdragen van de twee eerder genoemde deelnemers. Dit resterende bedrag is vervolgens gedeeld door het aantal inwoners per 1-1-2010. Hieruit volgde het basisbedrag per inwoner. Dit basisbedrag wordt in principe alleen aangepast met de verwachte ontwikkeling van de prijsindex voor enig jaar.

Afgesproken is dat in deze budgetperiode wordt uitgegaan van het aantal inwoners per gemeente per 1-1-2015. De aantallen zijn thans bekend waardoor de bijdrage per gemeente voor deze budgetperiode 2015-2018 definitief kan worden bepaald. De definitieve inwoneraantallen resulteren in een dusdanig kleine afwijking van de deelnemersbijdragen 2017 ten opzichte van de begrotingen 2015 en 2016 dat wordt voorgesteld om aanpassing voor die jaren achterwege te laten. De deelnemersbijdrage per gemeente zijn omwille van de leesbaarheid afgerond op 100-tallen. De inwonerbijdrage bedraagt per 1-1-2014 € 3,37 en tot op heden is besloten om deze niet te indexeren.

Verdeling nadelig saldo (exclusief de doorschuif BTW).				
Omschrijving	Inwoner-aantal per 1-1-2015. Begroting 2017	Tarief in €	Bijdrage begroting 2016 in euro's	Bijdrage begroting 2017 in euro's
Gem. Utrecht		34,20%	847.100	847.100
Provincie Utrecht		30,90%	764.400	764.400
Inwonerbijdrage				
Gem. Nieuwegein	61.264	3,37	205.700	206.500
Gem. Stichtse Vecht*	40.475	3,37	136.400	136.400
Gem. Woerden	50.631	3,37	170.400	170.600
Gem. Houten	48.637	3,37	163.200	163.900
Gem. IJsselstein	34.061	3,37	115.500	114.800
Gem. Lopik	14.099	3,37	47.200	47.500
Gem. De Bilt **	9.671	3,37	32.500	32.600
Totalen	258.838		2.482.400	2.483.800

* Het inwoneraantal van de gemeente Stichtse Vecht heeft betrekking op de voormalige gemeente Maarsse. Dit aantal is weergegeven per 1-1-2014 bij het ontbreken van de cijfers per 1-1-2015. De voormalige gemeenten Breukelen en Loenen aan de Vecht en de bijhorende kernen nemen van oudsher deel aan het Plassenschap Loosdrecht e.o.

** Het aantal inwoners van de gemeente De Bilt heeft betrekking op de voormalige gemeente Maartensdijk. Het overige deel van de gemeente De Bilt neemt deel aan het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied.

2.1 Productbegroting 2017

1. Oortjespad

In 2017 wordt de ingezette koers voortgezet: realisatie van het plan Oortjespad-plus. Dat plan bestaat uit enerzijds toevoegen van recreatieve voorzieningen (midgetgolf, speelvoorzieningen, pannenkoekenrestaurant) en anderzijds overdracht van beheer en gebouwen aan Kameryck, in de vorm van uitbreiding van de erfpachtovereenkomst voor het huidige concept Kameryck.

In december 2015 heeft de gemeenteraad het bestemmingsplan vastgesteld waardoor realisatie van nieuwe recreatievoorzieningen mogelijk wordt. Verwachting is dat er een beroepsprocedure bij de RvS wordt aangespannen, waardoor het bestemmingsplan (afhankelijk van de uitspraak van de RvS) pas in het najaar van 2016 onherroepelijk wordt. Daarna zullen voorbereidingen voor het restaurant worden getroffen. In de loop van 2017 zal sprake kunnen zijn van overdracht van beheer en gebouwen, vast te leggen in een erfpachtovereenkomst.

Het algemeen bestuur heeft eind 2014 besloten om vanaf de overdracht van beheer aan Kameryck nog rekening te houden met een fors lagere publieke bijdrage dan momenteel (nu ca. € 300.000, mag na overdracht per saldo maximaal € 80.000 bedragen). Verwachting is dat volledige overdracht in 2017 nog niet aan de orde zal zijn. Daarom wordt zekerheidshalve voor 2017 nog uitgegaan van de huidige uitgaven. Afhankelijk van de voortgang van de bestemmingsplanprocedure en onderhandelingen over overdracht kan vanaf 2018 al wel de verlaging worden ingezet. Dit is zichtbaar gemaakt in de meerjarenraming 2016-2020.

In 2016 is de grote steiger in de plas Eend vervangen, en is het bezoekerscentrum ingericht als lees- en koffiehok. De educatie-programma's zijn overgedragen aan het Dorpsplatform Kamerik, die met ondersteuning door de beheerder van de kinderboerderij een beperkt aanbod wil blijven aanbieden.

2. Terreinen West: Grutto, Reiger, Koekoek, Hampoort, De Rivier

Voor terrein Grutto geldt dat als zich initiatieven aandienen voor (kleinschalig) recreatieaanbod dat in overleg met de gemeente zal worden uitgewerkt.

De terreintjes Reiger en Koekoek spelen slechts een beperkte rol in opvang van regionale recreatiebehoefte. Daarom is besloten de terreinen af te stoten. Zolang de terreinen nog in bezit en beheer zijn, wordt het beheer op dezelfde, sobere en goedkope, manier als de afgelopen jaren voortgezet.

De komende jaren vindt de afronding plaats van de inrichting van RodS-Utrecht-West, het recreatie- en groengebied ten westen van Vleuten, waarvan de inrichting na de RodS-herijking in 2011 fors is versoberd. Het recreatieschap is verantwoordelijk voor een aantal fietspaden (enkele al geopend, de Rivier voor 2016 voorzien, fietspaden Hollandse IJssel voor 2017 voorzien) en het gebied Hampoort. Op het terrein Hampoort is een pleisterplaats voorzien, op dit moment is nog niet aan te geven of deze in 2017 gerealiseerd kan worden.

3. Strijkviertel

Strijkviertel is beperkt ingericht voor recreatie: wandelpad, zwemstrand, visoevers, ligweiden en een horeca-kiosk. De kiosk heeft aangegeven beperkt te willen uitbreiden, dat zal in 2017 gerealiseerd zijn en tot een kleine verhoging van de huurinkomsten leiden.

Ambitie is om het terrein geschikter te maken voor vestiging van een regionale leisure-activiteit. Eind 2015 is in overleg met de gemeente Utrecht besloten om het concept te beperken tot de huidige gronden van het recreatieschap, en niet bij voorbaat al de omliggende gronden te betrekken. Met de gemeente zal gekeken worden hoe vestiging van een nieuw leisure-concept planologisch haalbaar is. In het ontwikkelplan is een budget voor voorbereiding en investeringen gereserveerd (in totaal € 300.000 waarvan in 2017: € 100.000). Ontwikkeling en vestiging zal enige jaren in beslag nemen. Voor 2017 worden nog geen nieuwe inkomsten voorzien.

4. Maarsseveense Plassen

De Maarsseveense Plassen spelen een belangrijke rol in de regionale recreatieopvang. Ingezet wordt op een meer sporen-traject: meer activiteiten, meer jaarrond-invulling, een geactualiseerde inrichting en actieve inzet op ruimte voor verenigingen en ondernemers. Dat is in 2017 te zien in:

- Doorontwikkeling van de voorzieningen op en rond de landtong en het entreeplein aan de zuidzijde (hoofdingang), in samenhang met budget beschikbaar uit het Ontwikkelplan en wensen van de huurders/erfpachters/buren. Bovenop het reeds gereserveerde budget wordt een investering geraamd van € 200.000. Deze investering betekent een verhoging van de kapitaallasten met ca. € 15.000 voor een periode van 20 jaar (bij 2,5% rente). In combinatie met vernieuwend onderhoud wordt de nieuwe investering sober en doelmatig vormgegeven. Dit betekent een facelift van de entree aan de Maarsseveense Plassen, en daarmee een situatie die uitnodigend is voor nieuwe ondernemers en nieuwe recreatieve concepten en kans biedt op een betere financiële positie. Inzet is dat daarmee het bezoek aan het strandbad minimaal op niveau blijft maar liefst toeneemt, en dat er aanvulling in het recreatieve aanbod komt, met verhoging van erfpacht- of huurinkomsten.
- Invulling van de ontwikkelruimte die het (gerepareerde) bestemmingsplan biedt. De invulling van de ontwikkelruimte past in de recreatie-visie van de gemeente, waarin ruimte is voor intensivering van de Maarsseveense Plassen. Ook de lijn van voortzetting van de huidige uitvoering van evenementen en activiteiten past in het gemeentelijk beleid.
- Vernieuwen van de huidige voorzieningen: na vernieuwing van vier toiletgebouwen in de afgelopen jaren zijn in 2017 de laatste twee aan de beurt voor vervanging (€ 150.000) en het beheergebouw wordt opgeknapt (kassa verplaatsen € 25.000, nieuw dak € 50.000)
- In 2017 worden in samenhang met de investering in het plein en de uitbreiding van voorzieningen, de entreprijzen voor het strandbad voor het eerst sinds 2010 verhoogd. De nieuwe tarieven voor 2017 worden:

	Jeugd (2 tot 12 jr)		volwassene		naaktstrand	
	2010-2016	2017	2010-2016	2017	2010-2016	2017
Dagkaart	2,50	3,-	4,00	5,00	3,60	4,00
Groepstarief*	1,90	2,25	3,00	4,00	-	-
10-badenkaart	20,00	24,-	32,00	40,00	-	-
Abonnement	25,00	30,00	40,00	50,00	32,00	40,00
Gezinskorting op abonnement**		10%		10%		10%
Abonnement voor verenigingsleden			32,00	40,00	28,00	36,00

*Groepstarief: voor groepen van meer dan 20 personen

**Gezin: groep van 3 personen of meer, waaronder minimaal 1 volwassene

Daarmee worden de tarieven voor het eerst in zeven jaar verhoogd. Met de gezinskorting en het groepstarief wordt ingespeeld op de primaire doelgroep van het strandbad. In vergelijking met andere openlucht-zwembaden (tarieven 2015) liggen de tarieven strandbad 2017 op een gemiddeld niveau:

Tarief	DenHommel Utrecht	Zwemlust Nieuwersluis	Bosbad Lage Vuursche	Bosbad Leersum	Bosbad Amersfoort	Zwembad Kromme Rijn Utrecht	Down Under (2015)
Dagkaart 2015							
Jeugd	3,30	2,50 (tot 4 jr)	5,50	3,75 (tot 3 jr)	5,00	3,30	2,50
Volwassen	4,65	3,50	5,50	5,00	5,00	4,65	4,00

Uitgangspunt voor de begrotingen in deze budgetperiode is 80.000 betalende bezoekers. Dit is een realistische raming. Weliswaar is het meerjarig gemiddelde van de afgelopen 5 jaar lager, nl. 69.000, maar dat komt voornamelijk door het zeer lage bezoekersaantallen in 2011 (38.000).

In 2015 hebben nagenoeg 80.000 betalende bezoekers het strandbad bezocht. De verhoging van de tarieven leidt in de begroting 2017 tot een raming van € 48.000 hogere inkomsten (totale raming inkomsten 2017 uit entreegelden strandbad € 320.000).

5. Noorderpark, Ruigenhoek

In Ruigenhoek is sinds 2015 een nieuw skate- en skeelerparcours en een BMX-baan, als aanvulling op voorzieningen die er al langer zijn: speeltoestellen, hondenlosloopterrein, forelvisvijver.

Eind 2015 zijn vestigingsafspraken gemaakt met de al eerder geselecteerde ondernemer van de oefengolfbaan. Deze afspraken zijn aangepast om aan te sluiten bij de huidige én nieuwe voorwaarden uit de Provinciaal Ruimtelijke Structuurvisie. Aannemend dat deze PRS inderdaad conform planning wordt gewijzigd, kan in 2016 het planologisch traject doorlopen worden, zodat in 2017 de oefengolfbaan van start kan gaan. Verwacht wordt dat in 2017 de ingroei start van extra inkomsten uit het concept oefengolfbaan (€ 15.400).

6. De Leijen

Nadat de geselecteerde ondernemer in 2015 liet weten geen ruimte meer te zien voor investeringen, zijn twee sporen bewandeld. Enerzijds is, met toestemming van de subsidieverstrekker, de ondergrondse infrastructuur alvast in gereedheid gebracht. En anderzijds zijn, met de geselecteerde ondernemer en andere kandidaten, afspraken gemaakt over in nieuw verband realiseren van een recreatief concept. Dit bestaat uit een uitspanning met bijbehorende speelvoorzieningen. Dit zorgt voor een beter recreatief aanbod, en (vrijwel) dekking van de beheerlasten.

7. Nedereindse Plas

De gemeente Utrecht is eigenaar van de plas en verantwoordelijk voor de lopende sanering. Ontwikkeling van recreatievoorzieningen is in grote mate afhankelijk van de sanering. Zolang de sanering loopt, is de uitstraling en functionaliteit van het terrein beperkt, niet van het niveau dat wenselijk is. Recente ontwikkelingen wijzen erop dat de sanering in 2017 in een afrondend stadium kan geraken. Met dat vooruitzicht zal eind 2016 een inrichtingsplan opgesteld gaan worden. Kosten daarvoor worden gezocht binnen de ruimte van het Ontwikkelplan.

Voor de komende jaren worden geen substantiële veranderingen in beheer en beheerlasten voorzien. Wel zijn enkele kleinere verbetermaatregelen doorgevoerd, zoals slopen oude toiletgebouwen en uitdunnen beplanting.

8. Laagraven (Heemstede)

Het product (gebied) Laagraven omvat de beide plassen en Down Under, het te ontwikkelen gebied Heemstede-noord, de golfbaan Nieuwegein en routevoorzieningen als fiets- en ruiterspaden.

Inzet voor 2017 is om in het gebied Heemstede-noord te starten met realisatie van het in 2011 geselecteerde leisure-concept. In 2016 wordt daartoe met de geselecteerde ondernemer een intentie-afspraken vastgelegd. En in 2016 wordt overdracht van de grond door (en met) de provincie gerealiseerd.

Reeds enige tijd wordt gezocht naar invulling van de wens van de Stichting Golf Nieuwegein om te komen tot uitbreiding van de huidige golfbaan. Met aankoop van (een deel van) de gronden achter kasteel Heemstede zou deze wens mogelijk kunnen worden. Aankoop van het perceel zal slechts plaatsvinden als de Stichting Golf een sluitend financieel perspectief kan bieden. Als dat aan de orde is, zou aankoop kunnen plaatsvinden, met een gelijktijdig vast te leggen uitbreiding van de bestaande erfpacht voor de Golfbaan Nieuwegein. Daarbij worden ook afspraken gemaakt over routes, verbindingen, gebruik etc. en over de afdracht van de Stichting aan het recreatieschap. De afdracht zal de kosten voor de grondaankoop moeten dekken.

Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een Verbindingsplan, om het gebied beter recreatief te ontsluiten en aan te laten sluiten op de omgeving. Behalve fysieke verbindingen wordt ook gezocht naar betere samenwerking en onderlinge versterking in het gebied. Mogelijk leidt dit tot voorstellen voor nieuwe verbindingen of andere maatregelen. Daarvoor zijn in de begroting geen

gelden geraamd; investering moet extern gevonden worden en in samenhang daarmee moet een beheerraming worden gemaakt.

9. Salmsteke

In 2017 wordt verder gewerkt aan de voorbereiding van de recreatieve ontwikkeling. Deze toekomstontwikkeling omvat het graven van een nevengeul (voor veilig zwemmen) en het toevoegen van recreatieve voorzieningen, in nauwe samenhang met werkzaamheden aan rivier en dijk. De uitwerking en afstemming vraagt veel voorinvesteringen (uit Ontwikkelplan te dekken), er worden nog geen inkomsten geraamd. In 2017 zal beheer en exploitatie nog in de huidige vorm plaatsvinden; start van de werkzaamheden wordt pas later voorzien, in samenhang met bv werkzaamheden aan de dijk. Dat vraagt ruime voorbereiding in onderzoek en het vergunningetraject.

10. Terreinen Tull & 't Waal

Heulsewaard: Op dit terrein kunnen kleinschalige activiteiten gehouden worden, met beperkte inkomsten. Voor 2017 staat vernieuwing van de speeltoestellen op de agenda (€ 20.000). Mocht zich een gelegenheid voordoen om Heulsewaard aan een andere beheerder over te dragen, dan wordt daar serieus naar gekeken.

't Waal/ Honswijkerplas: Na afronding van de ontzanding begin 2016 is aansluitend gestart met grondaanvulling voor een nieuwe natuurlijker inrichting en betere beheersituatie. In 2017 wordt het proces op weg naar een Recreatief Knooppunt verder uitgewerkt. Benodigde investeringen kunnen gedekt uit de "reserve zandopbrengst 't Waal", als voorinvestering in de toekomst. In 2016 worden nog geen nieuwe inkomsten voorzien, vanaf 2017 kan een nieuwe recreatieve voorziening ingroeien (nog niet geraamd). Tijdens de komende periode van grondaanvulling zullen terrein en zwemplas gewoon toegankelijk zijn, en loopt beheer en exploitatie als gebruikelijk door. In 2017 is vernieuwing van de speeltoestellen voorzien (€ 10.000).

11-12. Paden en routes

In 2016 zijn de eerste contouren zichtbaar van het regionale Routebureau in 2016 is wandelnetwerk fase B aangelegd; in 2017 volgt uitbreiding richting Kromme Rijnstreek. Daarvoor wordt een beperkte eigen bijdrage voorzien, te dekken uit het Ontwikkelplan. Voor deze en andere gewenste verbeteringen aan routes staat voor 2017 € 30.000 gereserveerd. Beheer van (fiets-)paden blijft op de reguliere manier plaatsvinden.

13. Terreinen van derden

Het recreatieschap beheert de Haarrijnseplas te Utrecht en de recreatieplas Middelwaard bij Vianen in opdracht van respectievelijk gemeente Utrecht en provincie Utrecht. In principe blijft dit ook in 2017 zo, tenzij er ontwikkelingen zijn over grondpositie of anderszins.

Voor de Haarrijnseplas wordt het schap ingehuurd voor een deel van het beheer: dagelijks beheer en publiektoezicht. Zaken rondom evenementen en exploitatie van paviljoen etc. wordt door de gemeente geregeld, separaat van de dagelijkse beheeractiviteiten.

Voor Middelwaard heeft de gemeente het mogelijk gemaakt recreatie-activiteiten en een paviljoen te realiseren; dat ligt stil in afwachting van afspraken tussen provincie en gemeente Vianen over overdracht van grondeigendom.

Met de gemeente Woerden wordt gewerkt aan invulling van het recreatief concept voor de recreatieplas Cattenbroek. De eerste contouren hiervan gaan in 2016 zichtbaar worden. Intentie van gemeente en recreatieschap is om de (recreatieve) zeggenschap over de plas vervolgens over te dragen aan het recreatieschap. Het schap heeft daarvoor als voorwaarde gesteld dat het beheer kostenneutraal moet plaatsvinden; dat wil zeggen dat het (resterende) beheer door het schap gedekt moet worden uit inkomsten van het recreatief concept. Tot en met de begroting 2016 is het werk voor het terrein Cattenbroek begroot als 'werk voor derden', in dit geval de gemeente. Vanaf het moment van overdracht zal het terrein als regulier terrein binnen het schapsbeheer worden begroot, met inkomsten uit het recreatief concept die in evenwicht zijn met de beheerlasten.

14. Bestuur en organisatie

In 2017 vindt bestuursondersteuning op de gebruikelijke wijze plaats. De bestuursvergaderingen worden voorbereid door een agendacommissie met o.a. voorzitter en vice-voorzitter; de financiële jaarstukken worden voorbereid door een financieel expert binnen het bestuur, voor de grote projecten zijn stuurgroepen actief waarin minimaal twee bestuursleden deelnemen. De voortgang van de investeringen en opbrengsten uit het Ontwikkelplan worden actief gevolgd en indien nodig bijgestuurd. Het aantal bestuursvergadering per jaar is beperkt.

De aanstaande opheffing van twee aangrenzende recreatieschappen (Vinkeveense Plassen en Utrechtse Heuvelrug, Vallei-&Kromme Rijngebied) vraagt om bestuurlijke aandacht. Mogelijk is de komende jaren sprake van versterking van de samenwerking of zelfs fusie, mogelijk treden nieuwe gemeenten toe.

De verkenning van het routebureau kan ook veranderingen in de organisatie van SGL tot gevolg hebben. Met het recreatieschap Vinkeveense Plassen wordt samenwerking verkend. Uiteraard geldt het uitgangspunt dat de kosten voor opheffing (incl. uittreden uit Recreatie Midden-Nederland) door de liquiderende schappen zelf gedragen moeten worden. In de begroting 2017 wordt in financiële zin uitgegaan van een kostenneutrale situatie rond eventuele nauwere samenwerking met andere gemeenten of start van een routebureau.

In de afgelopen jaren hebben de gemeenten Montfoort, Oudewater, Vianen en De Ronde Venen als aspirant-deelnemer kennis gemaakt met de regionale samenwerking in het recreatieschap. Dat heeft niet geleid tot toetreden van deze gemeenten. Het recreatieschap staat open voor kennismaking met aspirant-leden en heeft hiervoor in 2015 een regeling voor aspirant-lidmaatschap opgesteld.

Indien een gemeente verzoekt om toe te treden tot het recreatieschap, zal in de daarop volgende discussie gekeken worden naar de beleidsmatige en inhoudelijke samenwerking en de financiële consequenties van eventuele toetreding. Bewegingen rond toetreding zijn niet in de begroting opgenomen.

2.2 Paragrafen

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft een aantal paragrafen verplicht voor. In dit hoofdstuk zijn deze opgenomen, voorafgegaan door een paragraaf investeringen.

Investerings 2017

Onderstaand overzicht toont de geraamde (vervangings)investeringen voor 2017. Om de terreinen in stand te houden zijn vervangingsinvesteringen nodig. Ze worden alleen uitgevoerd wanneer activa moeten worden vervangen of opgeknapt. Steeds wordt beoordeeld of de vervanging effectief is. Daarbij wordt ook gelet op veiligheid en of de reguliere bedrijfsvoering op verantwoord kan worden voortgezet.

Economische activa	Investering	Bedrag
Bouwkundige werken	MVP SB: herinrichting Zuidplein	200.000
Bedrijfsgebouwen	MVP: toiletgebouw	150.000
Bedrijfsgebouwen	MVP: dak beheergebouw	50.000
Bedrijfsgebouwen	MVP: kassa beheergebouw	25.000
Subtotaal		225.000
-		
Machines, apparaten en installaties	MVP SB: aggregaat	2.000
Machines, apparaten en installaties	MVP SB: hogedrukreiniger	2.000
Machines, apparaten en installaties	MVP SB: kassa's	10.000
	Subtotaal	14.000
Vervoermiddelen	Oortjespad: Aanhanger	3.000
Maatschappelijke activa	Investering	
Overige materiële vaste activa	Strijkviertel: werkzaamheden ontwikkelplan	100.000
Overige materiële vaste activa	Heulse Waard: speeltoestellen	20.000
Overige materiële vaste activa	't Waal: speeltoestellen	10.000
	Subtotaal	130.000
-		
Routes	SGL routes algemeen	30.000
Totaal investeringen		602.000

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid bijgesteld moet worden. Het is van belang voor de financiële gezondheid van het schap voor het begrotingsjaar en de jaren erna. Geen weerstandsvermogen betekent dat elke tegenvaller een probleem oplevert. Dan geval staat de uitvoering van het programma en het beleid van het schap onder druk.

Voor de beoordeling wordt gekeken naar de balans en de exploitatie. Kengetallen geven inzicht in de financiële positie van het schap. De uitkomsten worden beoordeeld in relatie tot de financiële positie. In de structurele exploitatieruimte komt tot uitdrukking of het schap over voldoende structurele baten beschikt. Door het ontbreken van belastingcapaciteit bij het schap zijn de middelen om de inkomsten te verhogen beperkt. De eerste drie kengetallen hebben betrekking op de balans.

Kengetallen weerstandsvermogen	Percentage
Netto schuldquote	117%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (totaal geraamde vaste schulden gedeeld door totaal geraamde baten)	97%
Solvabiliteitsratio: (eigen vermogen minus subsidies gedeeld het totaal van passiva minus subsidies)	32%
Structurele exploitatieruimte	-/-1%

Netto schuldquote

Het schap heeft in het verleden geen eigen vermogen opgebouwd, waardoor investeringen gefinancierd werden door het aangaan van langlopende leningen. De afschrijvingen en rente maken deel uit van de reguliere jaarlijkse geraamde baten.

Solvabiliteitsratio

Voor de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling is de exploitatiebijdrage een verplichte uitgave. Sinds de budgetfinanciering is het schap in staat eigen vermogen op te bouwen. De deelnemers kunnen na afloop van de budgetperiode besluiten de boven het weerstandsvermogen opgebouwde, algemene reserve terug te laten betalen.

Structurele exploitatieruimte

De begroting van het schap is per definitie ongeveer sluitend. Er kan een klein overschot of tekort zijn. Een overschot of een tekort van € 30.000 leidt tot een kengetal van plus of min één procent.

Risico's

Risico's hebben met name betrekking hebben op de baten, zoals tegenvallende opbrengsten uit de exploitatie van het Strandbad Maarsseveense Plassen, de exploitatie na de inbreng van Cattenbroek, het contract oefengolf Ruigenhoek en het niet realiseren van taakstellende extra baten. Ook is een eventueel faillissement van erfpachters of huurders een risico.

Omschrijving	Risico	Wanneer	Frequentie
Strandbad Maarsseveense Plassen	60.000	2017	Jaarlijks
Cattenbroek	PM	2017	Jaarlijks
Taakstellende extra baten	10.000	2017	Jaarlijks
Contract oefengolf Ruigenhoek	15.000	2017 e.v.	Tot definitieve tekening
Erfpacht en huur (niet nakomen verplichtingen)	25.000	2017 e.v.	Jaarlijks
Routebureau	PM	2017 e.v.	Jaarlijks
Transitie	PM	2017	Incidenteel
Rente	20.000	2017 e.v.	Aangaan geldlening
Totaal	130.000		

Strandbad Maarsseveense Plassen

De stijging van de tarieven kan leiden tot minder bezoekers. Het risico wordt geschat op vijf procent van het aantal bezoekers (4.000), ofwel € 16.000. Het totale risico voor de exploitatie wordt geraamd op € 60.000.

Cattenbroek

De gemeente Woerden wil het terrein Cattenbroek inbrengen in het schap. Het uitgangspunt is om een concept te ontwikkelen waarbij de lasten worden gedekt door de baten. Er is nog geen duidelijkheid over de toekomstige beheerlasten, waardoor dit risico voorlopig post memorie (PM) wordt geraamd.

Taakstellende extra inkomsten

In de begroting zijn taakstellend extra baten opgenomen voor € 10.000, zoals inkomsten uit nieuwe erfpacht en/of huur. Voor de geraamde erfpacht- en huurinkomsten zijn geen contracten getekend. Wanneer de overeenkomsten niet of later doorgaan, leidt dit tot een lagere realisatie van de baten en een tekort in de begroting.

Contract oefengolf Ruigenhoek

Voor Ruigenhoek is een overeenkomst met de oefengolfbaan getekend. Het bestemmingsplan De Bilt, dat de realisatie van de oefengolf mogelijk moet maken, is nog niet onherroepelijk. In de begroting is een bedrag aan inkomsten geraamd van € 15.400, zijnde het eerste jaar van het contract.

Erfpacht, huur en evenementen

De geraamde omzet uit erfpacht, verhuur en evenementen bedraagt ongeveer € 500.000. Het risico dat de exploitant niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, is aanwezig. Het risico wordt geschat op vijf procent van de omzet, zijnde € 25.000.

Routebureau

Al enkele jaren wordt gesproken over de realisatie van een routebureau in de provincie Utrecht, waarbij middelen beschikbaar worden gesteld door de deelnemers en de schappen. Om deze taak goed te kunnen uitvoeren draagt het schap beheer- en onderhoudsgelden over aan het routebureau. De implementatie kan tot hogere lasten voor de deelnemers leiden. De omvang is nog niet duidelijk, en wordt daarom PM geraamd.

Transitie

In het najaar van 2016 zijn de resultaten van de ingezette transitie van RMN zichtbaar. Risico's die zich kunnen voordoen, betreffen personeelslasten, opleidingskosten of andere frictiekosten. Deze kosten worden door de schappen gedragen. De omvang is niet bekend, waardoor nu geen raming kan worden gemaakt. Het aandeel van het schap bedraagt ongeveer veertig procent van de werkelijke lasten. De kosten komen ten laste van de algemene reserve of de calamiteitenreserve. Ook dit risico wordt PM opgenomen.

Renterisico

Het rentepercentage voor het aangaan van vaste geldleningen is voor 2016 en 2017 geraamd op 2,5%. In de ramingen is op basis van de rente van februari 2016 rekening gehouden met een opslag naar boven. Een rentepercentage van 1,0% hoger betekenen extra lasten van € 20.000 per jaar.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt opgebouwd uit beschikbaar weerstandsvermogen (algemene reserve en reserve calamiteiten) en stille en bestemmingsreserves. Als het beschikbaar weerstandsvermogen onvoldoende blijkt, kan het bestuur besluiten ook de stille of bestemmingsreserves aan te wenden.

Reserves

Algemene reserves

Het begrotingsjaar 2017 is het derde jaar van een vierjarige budgetcyclus. Een batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve; een nadelig saldo eraan onttrokken. Het is de bevoegdheid van het bestuur om te bepalen hoe zij de algemene reserve wil aanwenden. Het saldo van de algemene reserve vormt samen met reserve calamiteiten het beschikbare weerstandsvermogen. De algemene reserve van het schap wordt per 1 januari 2017 geraamd op € 437.200 en per 31 december 2017 op € 403.100.

Reserve calamiteiten

In de vorige budgetperiode is een calamiteitenreserve opgebouwd tot maximaal € 100.000. Uitgaven worden gedaan op basis van besluiten van het dagelijks bestuur. Wanneer deze reserve niet wordt aangewend, is deze reserve in 2017 evenals in 2016 volledig gevuld.

Stille reserves

De stille reserves zijn bezittingen, die tegen geen of een te lage waarde zijn gewaardeerd en die direct verkoopbaar zijn. Te laag gewaardeerde bezittingen worden met aangepaste waardering opgenomen in de jaarrekening 2016.

Bestemmingsreserves	Saldo 1-1-2017	Saldo 31-12-2017
Ontwikkelplan	280.000	180.000
Natuurontwikkeling fietspaden Noorderpark	45.400	45.400
Nedereindse Plas: herplantfonds	14.400	14.400
Oortjespad: vrijwillige bijdrage	39.000	40.100
Honswijkerplas: inrichting	580.000	547.400
Subtotaal	958.800	827.300
Dekkingsmiddelen kapitaallasten		
Honswijkerplas: inrichting	122.000	104.700
Ontwikkelplan	490.600	516.300
Inrichting Laagraven	296.800	148.400
Fietspad Nieuw Wulven	69.800	64.000
Pomp Maarsseveense Plassen	6.200	5.300
Speeleiland Maarsseveense Plassen	41.300	34.400
Diverse subsidies	3.314.000	2.992.300
Subtotaal	4.340.700	3.865.400
Totaal	5.299.500	4.692.700

Reserve ontwikkelplan

Aan de algemene reserve wordt € 855.000 onttrokken en bestemd als reserve ontwikkelplan om in de jaren na 2014 het Ontwikkelplan te realiseren. Aan het Ontwikkelplan wordt tot eind 2016 € 575.000 uitgegeven, zodat op 1 januari 2017 een saldo rest van € 280.000. In 2017 wordt € 100.000 aan de reserve onttrokken. Zie ook de toelichting bij de producten. Onder de bestemmingsreserves staat het beschikbare bedrag en onder de dekkingsmiddelen kapitaallasten staan de bedragen na aftrek van de vrijval.

Herplantfonds Nedereindse Plas

Dit bedrag is ontvangen nadat schade aan de beplantingen is aangericht. Van deze reserve vindt, na voltooiing van de sanering, herplanting plaats.

Vrijwillige bijdrage Oortjespad

Deze reserve betreft de uit donaties van derden opgebouwde reserve voor financiering van nieuwe aansprekende objecten op de kinderboerderij. Uit deze gelden is een uitkijktoren op het Oortjespad geplaatst en zijn speeltoestellen aangeschaft.

Reserves Honswijkerplas

Ten behoeve van het inrichtingsplan 't Waal is een contract gesloten met een ontzander, waarin is bepaald dat hij het gebied recreatief inricht. Ter dekking van gedane investeringen en in het kader van afkoop van een twintigjarige beheer- en onderhoudsverplichting heeft de ontzander in ruim € 900.000 voldaan. Op deze afkoopsom zijn reeds geactiveerde bedragen in mindering gebracht. Sinds 2013 worden de jaarlijkse onderhouds- en afschrijvingslasten aan deze reserve onttrokken

Gewerkt wordt aan het recreatief knooppunt 't Waal. De benodigde investeringen worden als voorfinanciering voorlopig onttrokken aan de reserve Honswijkerplas. Toekomstige inkomsten worden weer aan de reserve toegevoegd. De investeringen worden in deze begroting PM geraamd.

Dekkingmiddelen kapitaallasten

Dit zijn dekkingsmiddelen van de afschrijvingslasten. Er is een directe relatie tot de betreffende investeringen, de subsidies en/of bestemmingsreserves.

Laagraven

Voor Laagraven geldt dat de uit de investeringen voortvloeiende lasten worden geneutraliseerd door de opgebouwde reserve, die is verkregen door de ontzanding van de plas.

Fietspad Nieuw Wulven

Ter financiering van de volledige ontsluiting van het fietspad is een reserve gevormd van € 116.300. Hieraan wordt jaarlijks € 5.800 onttrokken ter egalisatie van de afschrijvingslasten van het fietspad.

Subsidies

De subsidies zijn ontvangen als bijdrage van derden in door het schap en/of derden gerealiseerde of nog te realiseren investeringen en zijn direct gekoppeld aan de investeringen. De reserve valt evenredig vrij met de afschrijvingen en neutraliseert zo de afschrijvingslasten voor een groot deel.

Onderhoud kapitaalgoederen

Het schap heeft als taak te voorzien in de behoefte aan recreatieve (basis)voorzieningen op het land en op en aan het water (dagrecreatie, stranden, fiets- en wandelpaden en recreatieve routes) in het buitengebied. Een van de kenmerken van deze voorzieningen is dat zij doorgaans gratis toegankelijk zijn. Ze lenen zich niet of in beperkte mate voor het verkrijgen van eigen inkomsten. Het schap beheert en onderhoudt een groot aantal dagrecreatie- voorzieningen waarvan een deel ouder is dan veertig jaar.

Het beheer en onderhoud zijn gericht op een sobere en doelmatige instandhouding. Mede doordat een aantal recreatieve voorzieningen relatief oud is, moet rekening worden gehouden met een stijging van de kosten van groot onderhoud. Dit wordt niet gecompenseerd door vermindering van afschrijvingen op de recreatieve voorzieningen. De aanlegkosten van bijna alle voorzieningen zijn in het verleden voor vijftig tot honderd procent gesubsidieerd; op het gesubsidieerde deel is niet afgeschreven.

Het onderhoud bestaat uit regulier en groot onderhoud. Onder regulier beheer en onderhoud wordt verstaan alle werkzaamheden, verrichtingen en uitgaven die rechtstreeks te maken hebben met het dagelijks gebruik van de voorzieningen. Onder groot onderhoud wordt verstaan werkzaamheden die eens per periode moeten worden uitgevoerd om de levensduur van een voorziening te verlengen. Hiertoe wordt jaarlijks op basis van een meerjaren- onderhoudsplan, een vast bedrag gedoteerd aan de voorziening groot onderhoud.

Wegen

Jaarlijks worden wegen geïnspecteerd. Acties hierop worden planmatig aangepakt en in de meerjarenbegroting opgenomen. Gaten in de half-verharde parkeergedeelten en paden op de recreatieterreinen worden jaarlijks gevuld, net als gaten in het asfalt van toegangswegen en fietspaden. Het periodiek aanbrengen van een nieuwe slijtlaag of deklaag bij de diverse (half)verhardingen behoren tot het groot onderhoud.

Gebouwen en riolering

Het onderhoud bestaat uit het periodiek schilderen van het houtwerk, repareren van kapot sanitair en verhelpen van storingen. Het schoonmaken van de toiletvoorzieningen op de terreinen is uitbesteed. Het periodiek vervangen van dakbedekkingen is groot onderhoud.

Water

Jaarlijks worden alle watergangen geschouwd en een deel ervan op diepte gebaggerd.

Groen

Op de terreinen wordt beheer gevoerd gericht op de vorming en instandhouding van middenbos. Dit levert een beeld op van een struikenetage met daarboven vrij grote bomen. Dit geeft luwte en afscherming voor de recreant en een mooi landschappelijk beeld als achtergrond. Gefaseerd (om kaalslag te voorkomen) wordt de struikenetage afgezet, zodat deze weer uit kan lopen en een dichte beplanting vormt. De bomen worden deels gedund. Om een afwisselender beplanting te krijgen, vooral op de terreinen Oortjespad, Maarsse-veense Plassen en 't Waal, wordt in de beplantingsvakken meer aan natuurbouw gedaan.

Onveilige bomen worden geveld of gesnoeid zodat de boom weer veilig is. Het afkomende hout wordt versnipperd en afgevoerd naar de bio-energiecentrale.

Op de terreinen is een deel van de grasvelden ingericht voor intensief recreatief gebruik, de overige delen zijn gericht op extensiever gebruik of natuurontwikkeling met recreatief medegebruik (plukweides of schapenvelden). De ligweiden van de recreatieterreinen worden tijdens het seizoen zodanig gemaaid dat prettige ligweiden ontstaan. Het beheer van de grasvegetatie op de dijktafsluitingen van de terreinen 't Waal en Heulse Waard langs de Lek wordt uitgevoerd door begrazing met schapen. Op de recreatieterreinen wordt regelmatig gemaaid.

Schoonhouden en vuilafvoer

Dit betreft het schoonhouden van de terreinen, de gebouwen en de watergangen.

Terreininventaris

Terreinmeubilair moet veilig, onderhoudsarm en vandalismebestendig zijn. Bij de picknick-sets en -banken beperkt het onderhoud zich tot schilderwerk en het vervangen van kapotte onderdelen. Dat geldt ook voor de beheer- en verordeningeborden. Het onderhoud van speelvoorzieningen bestaat uit het vervangen van kapotte onderdelen en het frezen van de ondergrond voor veiligheidseisen zoals de valhoogte uit het attractiebesluit. Elk jaar worden alle speeltoestellen op veiligheid beoordeeld door een gecertificeerd instituut.

Op de recreatieterreinen zijn vuilnisbakken geplaatst die tegen een stootje kunnen. Het onderhoud beperkt zich tot het vervangen van vernielde bakken. Waar mogelijk plaatsen we ondergrondse vuilcontainers. Aan terreininventaris wordt alleen dagelijks onderhoud gepleegd totdat het aan vervanging toe is. Meubilair dat is geschonken aan het schap wordt niet vervangen of hersteld.

Routes

Een steeds belangrijker onderdeel van zijn de routes, zoals het fietsknooppuntennetwerk (in beheer voor provincie Utrecht) en de Landelijke Fietsroutes in de provincie (in beheer voor het Landelijk Fietsplatform). De wandelroutes zijn in het westelijk deel van Utrecht in 2014 vervangen door een wandelknooppuntennetwerk. Door de aanleg van twee fases van het wandelroutenetwerk is het aantal kilometers wandelroutes met 735 toegenomen. De kosten voor onderhoud en beheer stijgen hierdoor met € 42.000 per jaar.

Materieel en overige

Materieel wordt jaarlijks gekeurd en waar nodig vervangen. Kunstwerken worden door een extern inspectiebureau geïnspecteerd. De hieruit voortkomende acties worden in de meerjarenbegroting opgenomen. Het onderhoud aan installaties (zoals pompen) en de onderhoudscontracten vallen hieronder. Ook het toezicht van de BOA's en werkvoor-bereidingen en planning van de opzichter worden hier verantwoord.

Financieringsparagraaf 2017

In het treasurystatuut is het treasurybeleid opgenomen met daarin de producten, partijen en limieten, de treasury-organisatie met taken, bevoegdheden en verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening, in totaliteit bedoeld ter beperking van te lopen risico's.

Risicobeheer

De Wet financiering decentrale overheden vermeldt twee normen. Het doel is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij aanzienlijk hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die het schap moet betalen. De normen beperken de budgettaire risico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van 8,2% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar met als doel de kortlopende leningen te beperken. De kasgeldlimiet bedraagt € 380.000. Voor 2017 wordt een financieringstekort geraamd van € 122.000 (verschil tussen vaste activa en passiva). Dit wordt gefinancierd uit de lopende middelen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal, met als doel het beperken van de gevolgen van een stijgende rente op de rentelasten van het schap. De norm stelt dat per jaar maximaal twintig procent van het begrotingstotaal in aanmerking mag komen voor verplichte aflossingen en renteherzieningen. Voor 2017 is de renterisiconorm € 927.000.

Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van het schap is overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Recreatie Midden-Nederland, zie ook de begroting van RMN.

De taken van het schap is de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie binnen het werkgebied, daartoe zijn recreatieve voorzieningen aangelegd en in beheer genomen. De voor het schap werkzame formatie wordt geraamd op 17,4 fte, opgebouwd uit:

Afdeling	2016	2017
Staf	3,8	3,6
Ontwikkeling (exclusief educatief medewerker)	5,2	5,1
Instandhouding	8,4	8,7
Totaal	17,4	17,4

De taken van de afdeling Ontwikkeling zijn bestuursondersteuning, project- en procesontwikkeling, inrichtingsplannen, contracten en contractbeheer, bestekken opstellen, communicatie, evenementen etc. De afdeling Instandhouding voert toezicht, beheer en onderhoud uit. De staf zorgt voor de algemene ondersteuning: de directeur, het team financiën, de controller, de administratieve ondersteuning en de personeelsadviseur.

In 2014 is besloten dat educatie geen kerntaak van het schap is. De functie educatief medewerker Oortjespad is komen te vervallen. Op de medewerker die deze taak vervulde, zijn de wettelijke verplichtingen en rechtspositionele regelingen van toepassing. De directe lasten komen volledig ten laste van het schap.

Voor het schoonhouden van de terreinen en toiletten op de voorzieningen wordt gebruik gemaakt van derden. Ook wordt voor de uitvoering van het dagelijks onderhoud gebruik gemaakt van de systematiek van beeldbestekken en de inhuur van aannemers.

Verbonden partijen

Het schap is deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling RMN, de uitvoerings-organisatie voor vier recreatieschappen. Het schap heeft één programma: "Het bieden van een op de behoefte van de recreatieschappen afgestemd uitvoeringsapparaat en het vervullen van de daarmee samenhangende rol van werkgever, alsmede het bevorderen van de onderlinge afstemming tussen de recreatieschappen van de uit te voeren werkzaamheden". Eind 2015 had RMN geen eigen en geen vreemd vermogen. De exploitatielasten en baten over 2015 worden volledig doorberekend aan de betalende deelnemers.

Lokale heffingen

Deze paragraaf is niet van toepassing.

Grondbeleid

Het schap bezit 391 hectare grond en water. Daarnaast is 94 hectare in erfpacht verkregen van derden en is bijna 100 hectare in erfpacht uitgegeven aan ondernemers. De bezittingen en in erfpacht genomen gronden zijn te verdelen in dagrecreatieterreinen, fiets- en wandelpaden en ruiterroutes. De 91 hectare van de Nedereindse Plas zijn niet meegenomen. Dit gebied wordt beheerd en geëxploiteerd door het schap maar is eigendom van de gemeente Utrecht.

Het beleid is erop gericht terreinen gratis en openbaar toegankelijk aan te bieden aan de recreant. Verkoop van eigendommen is incidenteel aan de orde. Alleen als de bestemming van een perceel wijzigt, kan het bestuur tot nieuwe afwegingen komen. Aankoop van grond is aan de orde wanneer verwerving van belang is voor uitvoering van een project.

De overdracht van de grond in het gebied Heemstede-Noord wordt in 2016 door en met de provincie gerealiseerd. Verkend wordt de mogelijke aankoop van een deel van de gronden achter kasteel Heemstede, om de aangrenzende golfbaan uit te breiden. Aankoop van het perceel vindt plaats enkel indien de Stichting Golf een sluitend financieel perspectief biedt.

Het Strandbad Maarsseveense Plassen en de Zuidplas Laagraven zijn de enige twee voorzieningen waar entree wordt geheven. De Zuidplas, ook bekend als 'Down Under', wordt door een externe partij geëxploiteerd. Een aantal gronden is in erfpacht uitgegeven, verhuurd of moet nog worden uitgegeven:

Erfpacht

- Nedereindse Plas: skipiste
- Maarsseveense Plassen: masten voor telecomproviders
- Maarsseveense Plassen: landtong, onderneming voor besloten recreatieve groepsbijeenkomsten
- Maarsseveense Plassen: saunacomplex
- Maarsseveense Plassen: horeca zuidzijde.
- Laagraven: golfbaan
- Laagraven: teleskibaan, wakeboard, strandbad
- Oortjespad: pitch & putt-baan en (groeps)activiteiten

Verhuur

Ruigenhoek: Forelvisvijvers (looptijd tot en met 9 maart 2017). Diverse stukjes grond zijn verhuurd voor exploitatie van horeca, een volkstuinvereniging en (water)sportverenigingen.

Voorovereenkomst erfpacht

Ruigenhoek: oefengolfbaan (start bouw na onherroepelijke vaststelling bestemmingsplan).

Nog te realiseren erfpacht

- Hampoort
- De Leijen: horeca en exploitatie (realisatie na vaststelling bestemmingsplannen)
- Oortjespad: horeca en exploitatie (realisatie na vaststelling bestemmingsplannen)
- Heemstede-Noord
- Uitbreiding golf Laagraven

3.0 Financiële positie

Ook in 2017 zijn activa gefinancierd met subsidies, vaste geldleningen en inzet van beschikbare reserves. De boekwaarde van de bezittingen wordt per 1 januari 2017 geraamd op afgerond bijna 10,6 miljoen euro, per eind 2017 is dit bijna 10,1 miljoen euro: een afname van € 487.700. Bij de investeringen worden regelmatig subsidies verkregen, die worden ondergebracht in de bestemmingsreserves en zo fungeren als dekkingsmiddelen voor de kapitaallasten. De algemene reserve is al een aantal keer aangewend ter financiering van (vervangings)investeringen. De subsidies en bestemmingsreserves vallen evenredig vrij met de afschrijving van de investering waaraan ze gekoppeld is.

De subsidies en het deel van de bestemmingsreserves dat ter dekking van investeringen is verantwoord neemt met zo'n € 475.000 tot € 3.865.400 toe. De benodigde dekking van 6,2 miljoen euro vindt plaats met behulp van het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Het eigen vermogen is opgebouwd uit bestemmingsreserves en de algemene reserve.

	1-1-2017	31-12-2017
Vaste activa	6.241.400	6.229.000
Eigen vermogen		
Bestemmingsreserves	958.800	827.300
Algemene en calamiteitenreserve	537.200	503.100
	1.496.000	1.330.400
Vreemd vermogen		
Vaste geldleningen	3.689.500	3.870.800
Voorziening groot onderhoud	847.900	905.800
	4.537.400	4.776.600
Financieringstekort	208.000	122.000

Financieringstekort

Het financieringstekort wordt gedekt uit de beschikbare liquide middelen.

Vaste geldleningen

Ter financiering van uitgevoerde investeringen wordt in 2017 een nieuwe vaste geldlening aangegaan van € 600.000 met een rentepercentage van 2,50%.

Groot onderhoud

De dotatie groot onderhoud bedraagt € 302.100. Het uit te voeren groot onderhoud wordt voor 2016 geraamd op € 244.200.

Algemene reserve (weerstandvermogen)

De algemene reserve bedraagt samen met de opgebouwde calamiteitenreserve aan het eind van 2017 € 503.100. Dit moet deels als weerstandvermogen worden aangehouden. Mogelijke risico's zijn voor 2017 berekend op € 130.000, waar nog enkele PM-posten aan zijn toegevoegd (Transitie, routebureau en Cattenbroek).

3.1 Geprognosticeerde balans

ACTIVA	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	195.700	267.100
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	195.700	267.100
<i>Materiële vaste activa</i>	9.898.700	10.315.000
Investerings met een economisch nut		
Gronden uitgegeven in erfpacht	531.800	531.800
Overige investeringen met economisch nut	2.957.100	2.868.500
Investerings met een maatschappelijk nut	6.409.800	6.914.700
Totaal vaste activa	<u>10.094.400</u>	<u>10.582.100</u>
PASSIVA		
	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	5.195.800	5.836.700
Algemene reserve	403.100	437.200
Overige bestemmingsreserves	4.792.700	5.399.500
<i>Voorzieningen</i>	905.800	847.900
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	905.800	847.900
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	3.870.800	3.689.500
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.870.800	3.689.500
Waarborgsommen		
Totaal passiva	<u>9.972.400</u>	<u>10.374.100</u>
Financieringstekort	<u>122.000</u>	<u>208.000</u>
Totaal algemeen	<u>10.094.400</u>	<u>10.582.100</u>

a. Grondslagen voor waardering

De begroting is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. Het boekjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van inkoopprijs en bijkomende kosten. Activa en passiva worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs (aanschaf-waarde minus afschrijvingen of aflossingen).

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's

die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vaste activa

Materiële vaste activa

Conform BBV wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut (investeringen die verhandelbaar zijn of kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten). Niet relevant daarbij is of de investering geheel kan worden terugverdiend.

Materiële vaste activa met economisch nut

Deze activa worden zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs minus eventuele investeringsbijdragen van derden. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgprijs of vervaardigingsprijs, rekening houdend met een eventuele bijdrage van derden en de ingeschatte restwaarde. Indien ingebruikname plaatsvindt voor 1 juli, vindt afschrijving plaats over het gehele boekjaar, anders in het eerstvolgende boekjaar.

De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Activa	Percentage
Grond en water	0%
Bouwkundige werken	4 - 20%
Bedrijfsgebouwen	4 - 10%
Machines, apparaten en installaties	5 - 20%
Overige materiële vaste activa	8 - 17%
Routes	4 - 20%

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde minus ontvangen aflossingen

Vaste passiva

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves zijn opgenomen voor de oorspronkelijke waarden, minus de afschrijving op de activa die aan deze bestemmingsreserves zijn gekoppeld.

b. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

4.1 Overzicht van lasten en baten 2017

Exploitatieoverzicht

Onderstaande tabel toont het exploitatieoverzicht, zoals samengevat in hoofdstuk twee is toegelicht.

Lasten	Realisatie 2014	Begroting 2016	Begroting 2017
03a. Doorbelaste personeelskosten	1.507.700	1.446.600	1.446.100
03c. Doorbelaste apparaatskosten	229.600	236.600	270.500
05. Inhuur personeel van derden	211.600	280.600	282.100
07. Rente en afschrijvingen	878.700	1.105.000	1.221.700
09. Huur en pachten	13.300	12.500	15.000
11. Bestuurs- en apparaatskosten	36.300	40.500	39.500
13. Belastingen en verzekeringen	45.600	50.600	50.600
15. Energie- en waterkosten	52.700	53.300	53.300
17. Onderhoud en vuilafvoer	859.200	879.300	936.600
19. Voorziening groot onderhoud	276.700	299.100	302.100
21. Publiciteits- en overige kosten	51.800	16.000	16.100
Totaal Lasten	4.163.200	4.420.100	4.633.600

Baten			
02. Opbrengsten van eigendommen	685.000	784.400	860.900
06. Rente	11.700	11.800	10.400
08. Overige baten	610.900	237.100	226.600
10. Nagekomen baten	1.900	0	0
12. Dekkingsmiddelen	2.864.200	2.877.100	2.894.800
<i>Deelnemersbijdrage</i>	<i>2.472.800</i>	<i>2.482.400</i>	<i>2.483.800</i>
<i>Deelnemersbijdrage doorschuif- btw</i>	<i>391.400</i>	<i>394.700</i>	<i>411.000</i>
Totaal baten	4.173.700	3.910.400	3.992.700

14. Bij: mutaties reserves	1.235.200	14.800	114.400
14. Af: mutaties reserves	1.345.400	531.400	721.200

Toevoeging aan algemene reserve	120.700	6.900	0
Onttrekking aan algemene reserve	0	0	34.100

5.1 Investerings- en financieringsstaat 2016-2020

Uitgaven	2016	2017	2018	2019	2020
EC grond en water					
EC bouwkundige werken	275.000	200.000			
EC bedrijfsgebouwen	100.000	225.000			
EC woonruimtes					
EC mach., apparaten en installaties	30.000	14.000	15.500	69.000	32.000
EC vervoermiddelen		3.000	9.500	20.000	
EC overige materiële vaste activa	75.000		22.500		
Totaal EC materiële vaste activa	480.000	442.000	47.500	89.000	32.000
MA grond en water					
MA bouwkundige werken	369.000	100.000	180.000	70.000	
MA bedrijfsgebouwen					
MA woonruimtes					
MA mach., apparaten en installaties					
MA vervoermiddelen					
MA overige materiële vaste activa		30.000			
MA routes		30.000	30.000		
Totaal MA materiële vaste activa	369.000	160.000	210.000	70.000	
MA onderzoek en voorbereiding	45.000				
Totaal immateriële vaste activa	45.000				
Afschrijving desinvesteringen	83.400	19.600			
Onttrekking aan reserves en vrijval subsidies	531.400	755.300	802.200	401.800	399.600
Onttrekking aan voorziening groot onderhoud	162.500	244.200	262.700	478.100	255.600
Aflossing opgenomen langlopende geldleningen	354.500	418.600	394.800	364.100	335.300
Financieringsoverschot		86.100	38.900	123.100	287.100
Totaal	2.025.800	2.125.800	1.756.100	1.526.100	1.309.600

Financieringsstaat

Inkomsten (desinvesteringen)	2016	2017	2018	2019	2020
EC grond en water					
EC bouwkundige werken					
EC bedrijfsgebouwen	20.600	17.500			
EC woonruimtes					
EC mach., apparaten en installaties	26.800		7.500	51.800	29.300
EC vervoermiddelen		2.100	3.900	18.400	
EC overige materiële vaste activa					
Totaal EC materiële vaste activa	47.400	19.600	11.400	70.200	29.300

MA grond en water					
MA bouwkundige werken	31.100				
MA bedrijfsgebouwen					
MA woonruimtes					
MA mach., apparaten en installaties					
MA vervoermiddelen					
MA overige materiële vaste activa					
MA routes					
Totaal MA materiële vaste activa	31.100				

MA onderzoek en voorbereiding	4.900				
Totaal immateriële vaste activa	4.900				

Uit afschrijving vrijgekomen middelen	969.000	1.089.700	1.079.400	763.100	762.800
Toevoeging aan reserves en ontvangen subsidies	21.700	114.400	260.200	184.700	203.400
Dotatie aan voorziening groot onderhoud	299.100	302.100	305.100	308.100	314.100
Af te sluiten langlopende geldleningen	600.000	600.000	100.000	200.000	
Financieringstekort	52.600				

Totaal	2.025.800	2.125.800	1.756.100	1.526.100	1.309.600
---------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

6.1 Meerjarenexploitatie 2016 - 2020

Lasten	Realisatie 2014	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
03a. Doorbelaste personeelskosten	1.507.700	1.446.600	1.446.100	1.433.600	1.420.900	1.435.100
03c. Doorbelaste apparaatskosten	229.600	236.600	270.500	273.200	275.900	278.700
05. Inhuur personeel van derden	211.600	280.600	282.100	259.600	236.900	239.300
07. Rente en afschrijvingen	878.700	1.105.000	1.221.700	1.203.300	924.700	882.100
09. Huur en pachten	13.300	12.500	15.000	13.800	12.500	12.600
11. Bestuurs- en apparaatskosten	36.300	40.500	39.500	36.500	33.500	33.800
13. Belastingen en verzekeringen	45.600	50.600	50.600	48.500	46.400	46.900
15. Energie- en waterkosten	52.700	53.300	53.300	47.000	40.700	41.100
17. Onderhoud en vuilafvoer	859.200	879.300	936.600	909.500	882.100	890.900
19. Voorziening groot onderhoud	276.700	299.100	302.100	275.000	277.800	280.600
21. Publiciteits- en overige kosten	51.800	16.000	16.100	55.300	94.900	95.800
Totaal Lasten	4.163.200	4.420.100	4.633.600	4.555.300	4.246.300	4.236.900
Baten						
02. Opbrengsten van eigendommen	685.000	784.400	860.900	890.700	894.700	898.700
06. Rente	11.700	11.800	10.400	10.500	10.600	10.700
08. Overige baten	610.900	237.100	226.600	228.900	231.200	233.500
10. Nagekomen baten	1.900	0	0	0	0	0
12. Dekkingsmiddelen	2.864.200	2.877.100	2.894.800	2.883.200	2.892.700	2.897.800
<i>Deelnemersbijdrage</i>	<i>2.472.800</i>	<i>2.482.400</i>	<i>2.483.800</i>	<i>2.483.800</i>	<i>2.483.800</i>	<i>2.483.800</i>
<i>Deelnemersbijdrage doorschuif-btw</i>	<i>391.400</i>	<i>394.700</i>	<i>411.000</i>	<i>399.400</i>	<i>408.900</i>	<i>414.000</i>
Totaal baten	4.173.700	3.910.400	3.992.700	4.013.300	4.029.200	4.040.700
14. Bij: Mutaties reserves	1.235.200	14.800	114.400	189.700	9.200	8.700
14. Af: Mutaties reserves	1.345.400	531.400	721.200	802.200	401.800	399.600
Toevoeging aan algemene reserve	120.700	6.900	0	70.500	175.500	194.700
Onttrekking aan algemene reserve	0	0	34.100	0	0	0

1. In de ramingen is gerekend met een prijsindex van 1% per jaar op de bedragen, die daarvoor in aanmerking komen.

2. In de raming is rekening gehouden met de uitgifte in erfpacht van de Kinderboerderij Oortjespad vanaf medio **2018**. Dit resulteert in een forse afname van de lasten (raming exclusief de gevolgen voor de kapitaallasten).

7.1 Overzicht van aanschafwaarden, afschrijvingen en boekwaarden van nog niet afgeschreven eigendommen per 31-12-2017

Stichtse Groenlanden	Aanschafwaarde per 1-1-2017	Investerings 2017	Desinvestering 2017	Aanschafwaarde per 31-12-2017	Afschrijving per 1-1-2017	Afschrijving 2017	Afschrijving desinvestering 2017	Totale afschrijving 31-12-2017	Boekwaarde eind 2016	Boekwaarde eind 2017
EC grond en water	531.800			531.800					531.800	531.800
EC bouwkundige werken	2.665.600	200.000		2.865.600	897.900	189.200		1.087.000	1.767.700	1.778.500
EC bedrijfsgebouwen	1.032.600	150.000	17.500	1.165.000	580.800	48.500	17.500	611.800	451.800	553.300
EC woonruimtes	10.500			10.500	10.500			10.500		
EC mach., apparaten en installaties	390.400	14.000		404.400	226.600	30.000		256.700	163.800	147.800
EC vervoermiddelen	105.100	3.000	2.100	106.000	73.500	6.900	2.100	78.300	31.600	27.700
EC overige materiële vaste activa	954.800	75.000		1.029.800	501.200	78.800		580.000	453.600	449.800
Totaal EC materiële vaste activa	5.690.800	442.000	19.600	6.113.100	2.290.500	353.400	19.600	2.624.300	3.400.300	3.488.900
MA grond en water	1.232.200			1.232.200	118.800			118.800	1.113.400	1.113.400
MA bouwkundige werken	9.684.700	100.000		9.784.700	4.869.700	547.500		5.417.200	4.815.000	4.367.500
MA overige materiële vaste activa	75.200	30.000		105.200	7.500	10.000		17.500	67.700	87.700
MA routes	1.058.600	30.000		1.088.600	140.000	107.400		247.400	918.600	841.200
Totaal MA materiële vaste activa	12.050.700	160.000		12.210.700	5.136.000	664.900		5.800.900	6.914.700	6.409.800
MA onderzoek en voorbereiding	357.100			357.100	90.000	71.400		161.400	267.100	195.700
Totaal immateriële vaste activa	357.100			357.100	90.000	71.400		161.400	267.100	195.700
Totaal vaste activa	18.098.600	602.000	19.600	18.680.900	7.516.500	1.089.700	19.600	8.586.600	10.582.100	10.094.400

7.2 Overzicht van reserves en voorzieningen per 31-12-2017

	Naam reserve en voorziening	Saldo begin 2017	Bij rente 2017	Bij stortingen 2017	Af 2017	Saldo eind 2017
		Euro's	Euro's	Euro's	Euro's	Euro's
1	Algemene reserve	437.200			34.100	403.100
2	Reserve calamiteiten	100.000				100.000
	Bestemmingsreserves					
	Algemeen					
3	Reserve ontwikkelplan	280.000		0	100.000	180.000
4	Reserve natuurontwikkeling fietspaden	45.400				45.400
5	Reserve herplant Nedereindse Plas	14.400				14.400
6	Reserve bijdrage Oortjespad	39.000		4.000	2.900	40.100
7a	Res. inr. Honswijkerplas (v/h 't Waal)	580.000	10.400		43.000	547.400
		958.800	10.400	4.000	145.900	827.300
	Dekkingsmiddelen kapitaallasten					
7b	Inr. Honswijkerplas (v/h 't Waal)	122.000			17.300	104.700
8	Ontwikkelplan	490.600		100.000	74.300	516.300
9	Inrichting Laagraven	296.800			148.400	148.400
10	Fietspad Nieuw Wulven	69.800			5.800	64.000
11	Pomp Maarsseveense Plassen	6.200			900	5.300
12	Speeleiland Maarsseveense Plassen	41.300			6.900	34.400
13	Diverse subsidies	3.314.000	0	0	321.700	2.992.300
		4.340.700	0	100.000	575.300	3.865.400
	Voorziening groot onderhoud	847.900		302.100	244.200	905.800
	Totaal generaal	6.684.600	10.400	406.100	999.500	6.101.600

7.3 Staat van langlopende geldleningen en aflossingen per 1-1-2017 en per 31-12-2017

Bank	Ingangsdatum	Oorspronkelijk bedrag	Loop-tijd	O, S, R	Datum laatste aflossing	Rente-percentage	Aflossingen tot en met 1-1-2017	Saldo begin 2017	Opgenomen 2017	Aflossing 2017	Rente 2017	Saldo eind 2017
BNG	01-07-1994	113.400	25	S	01-07-2019	4,99%	99.600	13.800		4.536	575	9.264
NWB	23-12-1996	79.400	20	S	23-12-2016	6,22%	79.400					
BNG	25-03-1997	90.800	20	S	25-03-2017	6,25%	86.000	4.800		4.540	81	260
BNG	10-12-1997	363.000	20	S	10-12-2017	5,85%	345.100	17.900		17.900	984	
BNG	16-03-1998	245.000	20	S	16-03-2018	5,50%	220.800	24.200		12.250	794	11.950
BNG	15-12-1998	499.200	20	S	15-12-2018	4,70%	449.500	49.700		24.960	2.281	24.740
BNG	06-01-1999	226.900	20	S	06-01-2019	4,62%	192.600	34.300		11.345	1.068	22.955
BNG	04-02-2001	635.300	20	S	04-02-2021	5,90%	508.500	126.800		31.765	5.782	95.035
BNG	18-02-2002	720.000	20	S	18-02-2022	5,24%	504.000	216.000		36.000	9.680	180.000
BNG	18-12-2002	380.000	15	S	18-12-2017	4,65%	354.500	25.500		25.333	1.141	167
BNG	19-12-2003	1.000.000	20	S	19-12-2023	4,54%	650.000	350.000		50.000	15.809	300.000
BNG	22-12-2004	400.000	15	S	22-12-2019	4,00%	320.200	79.800		26.667	3.166	53.133
BNG	15-02-2013	1.000.000	25	S	15-02-2038	3,35%	120.000	880.000		40.000	28.305	840.000
BNG	01-07-2016	2.000.000	15	S	01-07-2031	2,50%	133.333	1.866.667		133.333	44.995	1.733.333
BNG	01-07-2017	600.000	25	S	01-07-2042	2,50%			600.000		7.562	600.000
		8.353.000					4.063.533	3.689.467	600.000	418.629	122.222	3.870.837